

Het heeft niemand verbaasd, dat de Westduitse terrorist Knut Folkerts, lid van de Rote Armee Fraktion, bij een komend proces zal worden verdedigd door de Utrechtse strafpleiter mr. Pieter Hendrik Bakker Schut. Het lag in de lijn der verwachtingen, nadat deze advocaat in 1974 de verdediging van de Amsterdammer Ronald Augustin op zich nam, die in West-Duitsland werd beschuldigd van het verlenen van actieve steun aan de RAF. Wie is deze 36-jarige jurist?

Mr. Pieter Hendrik Bakker Schut

'Een terrorist in toga'

Over één ding zijn vriend en vijand het eens als ze de persoon Mr. Bakker Schut ter sprake brengen: de omstreden advocaat uit de stad is een harde werker. Naast de praktijk, die hij voert, is hij part-time wetenschappelijk medewerker van het als links bekend staande Willem Pompe-instituut voor strafrechtwetenschap aan de universiteit van Utrecht. Van de zijde van dit instituut is al verscheidene keren aangedrongen op een beter evenwicht tussen de positie van het openbaar ministerie en de verdediging. Het grote publiek kent Bakker Schut wellicht nog als presentator van het NOS-televisieprogramma 'Kort geding'. In die kwaliteit was de Utrechtse pleiter van 1970 tot 1973 één keer per maand op de buis te aanschouwen. Toen in West-Duitsland bekend werd dat mr. Bakker Schut de verdediging van Folkerts op zich zou nemen, gaf de recherche daar ogenblikkelijk te kennen dat de Nederlander, evenals de net in Parijs opgepakte Duitse advocaat Klaus Croissant, met de Rote Armee Fraktion samenspanst. Bakker Schut bleek er niet van onder de indruk en kwalificeerde deze reactie als 'de gebruikelijke

psychologische oorlogsvoering'. Verklaringen afleggen over zijn eigen politieke denkbeelden wil hij op dit moment niet. Binnen de balie bestookt de jurist-wetenschapper zijn collega's echter al vele jaren met zijn denkbeelden over de RAF. Artikelen, die veelal heftige reacties oproepen, zoals uitlatingen van Bakker Schut in het Advocatenblad. Getergde confrères reageerden met termen als 'een stinkende rode brei', 'politieke agitatie en propaganda' en 'geraffineerd politiserend bezig zijn'.

Steun

In februari 1975 deed Bakker Schut een dringend beroep op zijn vakbroeders om hem een verklaring op hun eigen briefpapier toe te sturen. Allereerst konden de advocaten steun verlenen aan een motie die was aangenomen door de raad van de juridische faculteit in Utrecht, waarin diepe bezorgdheid werd uitgesproken over de behandeling van de verdachten uit de Rote Armee Fraktion in de Bondsrepubliek en waarin werd geïntendeerd tegen een campagne die door autoriteiten en pers zou worden gevoerd tegen verdedigers van RAF-verdachten. De laatste alinea van de brief

aan Bakker Schut moest luiden:

'Ik ben bereid, zowel de gevangenen uit de RAF naast de gekozen Westduitse advocaten, als deze advocaten zelf in de tegen hen geïnitieerde strafvervolgingen te verdedigen'. Voor zover bekend reageerden twintig van de meer dan tweeduizend leden van de Nederlandse Orde van advocaten.

In een geëmotioneerde betoogtrant schetst Bakker Schut hoe de Rote Armee Fraktion is ontstaan uit het West-Berlijnse studentenverzet dat in de eerste plaats was gericht tegen de oorlog in Vietnam, maar ook tegen vormen van opkomend facisme in en buiten West-Duitsland. 'Geweldloze, vrije experimenten in wijken en scholen, geweldloze demonstraties en bezettingen worden alle door de politie, gesteund en opgehitst door leugenachtige hetzes van de Springerpers gewelddadig verstoord en met harde hand uiteen geslagen. In dit klimaat kan een escalatie van geweld niet uitblijven', stelt de schrijver zonder blikken of blozen. De Fraktion wordt volgens hem in mei 1971 vogelvrij verklaard. 'Onder luide toejuichingen van de Springerpers storten 150.000 man zwaarbewapende politie en justitie zich

op de RAF in razzia's, die slechts vergeleken kunnen worden met die uit de Tweede Wereldoorlog'.

Hij protesteert ertegen dat de leden van de RAF - Bakker Schut spreekt over politieke gevangenen - een 'Sonderbehandlung' krijgen. Deze term wordt hem door collega's overigens niet in dank afgenomen, omdat de nazi's het woord 'Sonderbehandlung' gebruikten als het ging om de moord op miljoenen mensen.

Reacties waarin gewezen wordt op de 'wijze van verzet' van de zijde der terroristen worden door de Utrechtse verdiger handig weggewoven. 'Zelfs als de RAF een doel-heiligt-de-middelen-politiek zou voeren is daarmee toch nog niet gerechtvaardigd, dat de leden van deze groepering zonder effectieve rechtsbijstand tot vele jaren gevangenisstraf kunnen worden veroordeeld. Ons morele oordeel over de mogelijke daden van onze cliënten is toch ook bij niet-politieke delicten zonder belang voor het antwoord op de vraag of goede rechtsbijstand moet worden verleend. Het ontgaat mij werkelijk waarom dat bij politiek gemotiveerde delicten anders zou kunnen zijn'.

Politiek staat Bakker Schut niet ver van de Rote Armee Fraktion af, als hij zich keert tegen de overheersende invloed van de Verenigde Staten. Zo vroeg hij zich in april 1975 af of 'het democratische Amerika al niet vele jaren een rond-uit imperialistische oorlog voert in Zuid-Oost Azië ten gevolge waarvan enige miljoenen volmaakt onschuldige vrouwen en mannen de dood vonden en vinden. We weten allen, dat dit voorbeeld met vele andere kan worden uitgebreid'. De part-time wetenschapper, die gespecialiseerd is in de strafrechtsvergelijking, constateerde begin dit jaar dat zich in de westerse staten, inclusief de Bondsrepubliek een proces van preventieve contra-revolutie ontwikkelt. Daarbij zou gebruik worden gemaakt van met name media en wetgeving.

De toepassingen van dit soort contra-revolutionaire instrumenten zou nauwkeurig beschreven zijn door staten 'die hun sporen hebben verdiend en hun lessen hebben geleerd' in de bestrijding van bevrijdingsbewegingen in de Derde Wereld'. Socialist Bakker Schut voert aan dat daarbij een eminente plaats wordt ingeruimd voor de z.g. psychologische oorlogsvoering 'die voornamelijk tot stand komt door intensieve samenwerking tussen staatsveiligheidsautoriteiten, politie en media'.

Op die manier zouden bevolking en parlement dan rijpgemaakt worden voor het aannemen van wetten 'waarvan iedere stap verkocht kan worden als een helaas noodzakelijke, maar kleine beperking van vrijheden, terwijl het totale pakket aan wetten, maatregelen en wij-

zen van uitvoering, totale onvrijheid kan gaan betekenen'.

Niet overbodig

Vermoedelijk slaat een Rotterdams lid van de balie de spijker op de kop als hij in het Advocatenblad schrijft dat het nogal moeilijk lijkt om voor een RAF-verdachte 'een politieke verdediging' te voeren als de verwantschap met de cliënt geheel ontbreekt. Hij acht het begrijpelijk dat de verdachten zich wenden tot advocaten bij wie ze een verwantschap aanwezig achten. Zeker is dat mr. Bakker Schut zich nooit heeft uitgesproken vóór de gebruikte methoden van de navolgers van Baader en Meinhof. Wel schrijft hij: 'Discussie door links over de meest geëigende vorm van strijd en verzet lijkt niet overbodig, integendeel'. Hij propageert ook dat 'strijd en verzet' tegen 'de westerse liberale staat, voor zijn voortbestaan afhankelijk van het voortbestaan van het Amerikaanse imperialisme' noodzakelijk is.

De reacties die Bakker Schut uit collegiale kring ontving op zijn artikel over de 'preventieve contra-revolutie in de Bondsrepubliek' worden door hem op een zeer eigen wijze beantwoord. 'In een maatschappij, die Bakker Schut voor ogen staat is slechts plaats voor elitair geleide en geprogrammeerde staatsadvocaten', schreef een vakgenoot. De boodschapper uit Utrecht kwalificeerde deze zin en de rest van de inhoud van de brief als zijnde van Telegraaf-niveau en sloeg terug met termen als 'vrije' westerse kapitalistische maatschappij, 'massamoord' en 'uitbuiting'.

Een collega, die zich afvroeg tot welke mate van persoonlijke identificatie een advocaat mag gaan in strafzaken tegen anarchisten, kreeg te horen dat het te denken geeft als advocaten van elkaar verlangen dat 'wij ons van onze cliënten distancieren'.

Verhelderend is wellicht de rest van dit antwoord. 'Verdediging in politieke strafzaken in de Bondsrepubliek betekent voor de advocaat bovenal het zich inzetten voor de bescherming en verdediging van de lichamelijke integriteit en de politieke identiteit van de gevangene. De Duitse staat richt zich sinds 1971 aantoonbaar en verklaarbaar op de vernietiging van juist deze waarden. Het is in dat conflict, dat de advocaat automatisch per de finitie vijand van de staat wordt en als zodanig geïntimideerd, gecriminaliseerd en ten slotte gearresteerd. Het is niet verwonderlijk dat sommige advocaten uit dit dialectische proces bepaalde consequenties trekken of in het geval van Haag (advocaat die ervan wordt verdacht betrokken te zijn geweest bij de moord op procureur-generaal dr. Buback-red.) de toga voor het gevechtspak verwisselen'.

K.G.S. ●

Het begrip voor de motieven achter terreur is na de schietpartij in Den Haag en de moord in Utrecht tot een ijsig minimum gezakt. Niet echter bij de „revolutionaire” jurist uit Loenen aan de Vecht, mr. Pieter Herman Bakker Schut. Als advocaat van de Rote Armee Fraktion-terrorist Knut Folkerts fulmineert hij tegen de Nederlandse Justitie, dat zij zich ondergeschikt maakt aan de politieke belangen van de Bondsrepubliek. Elsevier over de rol van terroristen-advocaat mr. Bakker Schut.

MR. PIETER HERMAN BAKKER SCHUT

Pleitbezorger van de RAF

In het *anarcho-socialisties* tijdschrift AS stelt Boudewijn Chorus, lid van het „redaktiekolлекief”, eind vorig jaar zonder scrupules vast: „De Duitse rechtsstaat is overleden”. Chorus ziet de Bondsrepubliek als een eenvoudige prooi van het „Amerikaanse imperialisme”. „Zoals Chili rustig en stabiel dient te zijn als basis voor de uitbuiting van het Zuidamerikaanse achterland, zo dient de Bondsrepubliek een voorbeeldige orde te handhaven om de ongestoorde woekering van de dollar in dit deel van de wereld te garanderen.”

Niet alleen schimmige underground-pamfletten vormen de podia voor dit soort politieke schuttingtaal, ook media als de *Haagse Post*, *Vrij Nederland* of *VPRO-radio* verlenen kretologie van deze signatuur wilig onderdak. Boudewijn Chorus schrijft ook over de Bondsrepubliek in de *Haagse Post*, evenals Nico Haasbroek, die zich onderscheidt door een mateloos begrip voor het terrorisme van de Rote Armee Fraktion. Zijn artikel „De Wanhoop van Knut Folkerts” was daarvan recent een sterk voorbeeld. Haasbroek vindt ook gehoor bij de VPRO, naast een man als Anton Constandse, die al het onheil in de wereld van uit het ingrijpen van de Amerikaanse inlichtingendienst, de CIA, verklaart. Vertolker van deze samenzweringstheorie is eveneens Vrij Nederland-journalist Rudi van Meurs, die ook in Nederland een dreiging van rechts bespeurt: „Onder het bewind van de heren De Gaay Fortman en Van Agt lijkt de schemering van de politiestaat te zijn ingezet”.

De rechtsstaat is in deze media continu in opspraak. In de Nederlandse advocatuur afficheert mr. Pieter Herman Bakker Schut zichzelf als de belangrijkste exponent van dit naar affectie neigend begrip voor organisaties als de Rote Armee Fraktion. Hij is

één van de oprichters van het Medisch-Juridisch Comité Politieke Gevangenen, MJC, dat zeer kritische kanttekeningen plaatst bij de Duitse behandeling van in gevangenschap verkerende RAF-terroristen.

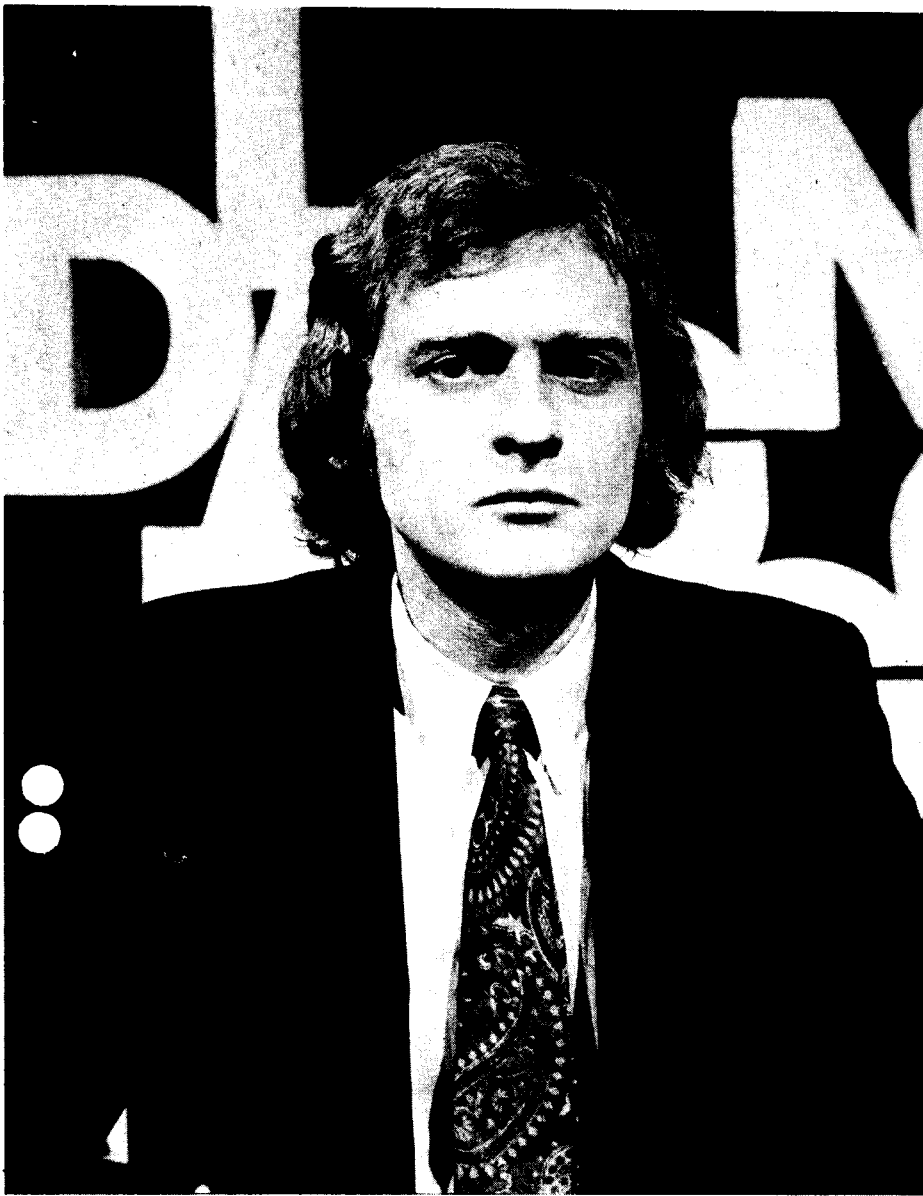
De sympathiebetuiging voor de motieven van revolutionaire organisaties voltrekt zich in Nederland niet openlijk, maar via geraffineerde sluiptwegen. Door de Bondsrepu-

KNUT FOLKERTS
„...krijgsgevangene van de RAF”...

bliek af te schilderen als een marionet van het Amerikaanse groot-kapitalisme wordt een vruchtbare voedingsbodem van begrip geschapen voor elke organisatie die zich tegen dit „imperialistische geweld” verzet. De eerste RAF-moord op de Duitse rechter Günther von Drenkmann heeft de Duitse staat volgens Boudewijn Chorus „het mom opgeleverd om een hele rits maatregelen uit te vaardigen die het recht op een fair proces en een vrije advocatuur fundamenteel aantasten”. De RAF-leden zijn ineens geen terroristen meer maar strijders van een verzetsorganisatie. Bakker Schut noemde het Nederlandse element in de RAF, Ronald Augustin, een „serieus politiek strijder”. Op een journalistieke vraag of tijdbommen geschikt waren als politiek wapen antwoordde Bakker Schut: „Het kan onmogelijk zijn op vreedzame wijze een verandering van de samenleving te bereiken”. Als advocaat van Andreas Baader en Ronald Augustin verlangde Bakker Schut de „toepassing van de conventies van Genève over de behandeling van krijgsgevangenen uit de RAF, aangezien de Duitse staatsveiligheidsdienst zich in haar vernietigingsstrategie op deze gevangenen concentreert”.

Zijn politieke visie zette Bakker Schut eind vorig jaar in de bundel „Duitsland: voorbeeld of waarschuwing?” uiteen. Enkele passages daaruit zijn karakteristiek voor de denktrant van het sympathisantengioen achter de Rote Armee Fraktion. Over de wederopstanding van het naoorlogse Duitsland schrijft Bakker Schut: „De Westduitse afhankelijkheid van de USA werd economisch georganiseerd via het zogenaamde Marshall-plan. Dit plan leverde de middelen voor de USA om Europa economisch te kunnen penetreren en te beheersen, en om een anti-communis-

MR. BAKKER SCHUT
„...„cliënten dienen“...“

tisch blok met militaire steunpunten voor het zogenaamde *roll-back* offensief tegen de Sowjet-Unie op te richten”.

De politieke context is volledig geïnspireerd door het anti-Amerikanisme dat wortelt in de studentenprotesten in de jaren zestig in West-Europa, gericht tegen de Vietnam-crisis; een protest dat in de filosofie van de RAF later zo'n gewelddadige achtergrond verwierf.

Mr. Bakker Schut vervolgt: „*Dat de binnenlandse politiek van de Bondsrepubliek (en Nederland volgt al!) een functie is geworden van de buitenlandse politiek van de USA* werd in januari 1976 tijdens het Helsinki-overleg door Helmut Schmidt, in verband met de volksfront-ideeën van François Mitterrand, heel exact verwoord in de waarschuwing dat ieder land in het oog moest houden dat het „innenpolitisch fähig bleibt seine aussenpolitische Verpflichtungen zu erfüllen“. *Met de laatste werden de Nato-verplichtingen aangeduid*”.

Als Bakker Schut op de man af wordt gevraagd naar een persoonlijk oordeel over de doctrines van de Rote Armee Fraktion, verbergt hij zich in een labyrint van vage volzinnen. Voorzichtig als hij is om zich tegenover de buitenwereld al te openlijk

met de RAF te identificeren. Dan zegt hij over zijn cliënt Ronald Augustin: „Ik zie het als mijn taak de bedoelingen van de cliënten te dienen. Welnu, Ronald Augustin wil in de eerste plaats zijn politieke overtuiging tot uitdrukking brengen.” Bakker Schut werpt zich op als vertolker, niet als geestverwant van de RAF. In dat verband distantieert hij zich opvallend nadrukkelijk van de RAF. Zoals in een interview met het Utrechts Nieuwsblad, april '75: „*De RAF verklaart het zo: wij hebben de vinger op de zere plek gelegd. Door ons optreden zijn de structuren duidelijk geworden. Nu is gebleken dat er politiek een rot klimaat heerst in Duitsland. De manier, waarop de rechtsorde, de zogenaamde rechtsorde, heeft gereageerd op het optreden van de RAF, heeft aangetoond dat het fout zit in Duitsland.*” Maar soms verdwaalt Bakker Schut in zijn eigen labyrint. Dan kruipt hij in de huid van de RAF-sympathisant. In hetzelfde interview zegt hij: „De bevolking wordt wijsge maakt in West-Duitsland dat de gewelddaden, die worden gepleegd door de Rote Armee Fraktion, tegen de bevolking zijn gericht. Het publiek wordt voorgehouden

dat de loodgieter op de hoek weleens het volgende slachtoffer zou kunnen worden. Kortom, dat de acties zijn gericht tegen willekeurige burgers. Maar dat is allerm minst het geval.”

In suggesties om „het veiligstellen van Westerse, voornamelijk Amerikaanse belangen” te torpederen is de congruentie tussen Bakker Schut's visie en de RAF-ideeën vrijwel volmaakt. Bakker Schut schrijft dat die Amerikaanse strategie „slechts kan worden tegengewerkt door de Bondsrepubliek te dwingen het fascistiseringsproces openlijk te ontwikkelen, zodat herkennen en daarmee verzet mogelijk worden. Alleen door de ontmaskering van dit Amerikaans-Duitse project voor West-Europa als dat wat het is: nieuw fascisme als institutionele strategie, kunnen de voorwaarden worden gecreëerd om de uitvoering ervan te verhinderen.”

De Rote Armee Fraktion, die eerst de politiestaat wil scheppen om die vervolgens voor het front van de natie te ontmaskeren, bedient zich van een andere terminologie dan Bakker Schut, maar de politieke intenties zijn dezelfde.

„Een nacht van de lange messen lijkt mij definitieve geschiedenis”, stelt Bakker Schut vast; „de lange messen worden vandaag de dag nog getrokken voordat de avondschemer invalt. Vernietiging op grote schaal is niet nodig. Angst, vernietiging van beroepsmogelijkheden en in uiterste gevallen vernietiging van politieke gevangenen zoals Holger Meins, Siegfried Hausner, Ulrike Meinhof, zijn voorlopig voldoende”, aldus Bakker Schut sarcastisch.

Mr. Pieter Herman Bakker Schut (36) is afkomstig uit een gematigd socialistisch nest. Telg uit een geslacht van hoge gemeente-ambtenaren in Den Haag, wethouders van stadhuisvesting, publieke werken. Pieter Herman ging school op het Eerste Vrijzinnig Lyceum in Den Haag, broedplaats van liberale geesten. Een socialist was er een hoge exceptie. Een oud-klasgenoot herinnert zich Bakker Schut als een „streberige” jongeman, die *ambitie en opportunisme paarde aan vlotte omgangsvormen*. Hij zat in diverse schoolbesturen; hij ging toen al zwanger van een maatschappelijk engagement, alhoewel hij allerm minst radicale denkbeelden lanceerde; hetgeen op het VCL, waar Pieter Herman gymnasium bèta volgde, ook absoluut niet gewent leek. In '65 ging de afgestudeerde jurist in militaire dienst. Hij bracht het tot reserve-officier bij de Militaire Inlichtingen Dienst MID, nadat hij in Harderwijk een tolkopleiding Russisch had gevolgd. In zijn diensttijd bleven zijn radicale denkbeelden voor het kader verborgen. De positieve instelling van Bakker Schut ten aanzien van de dienstplicht en het leger bezorgden hem promotie en een goede naam bij de Inlichtingendienst. Na zijn diensttijd werkte hij tot eind juli '69 als stagiaire bij het advocatenkantoor Blaisse in Amsterdam. De Am-

sterdamse restaurateur Tanny Ehrlich herinnert zich Bakker Schut nog goed uit die jaren. Ehrlich was rond die tijd voorzitter van de voetbalclub OVVO. In een juridische kwestie met een niet aan zijn verplichtingen voldoende kantinebaas werd hij geconfronteerd met Bakker Schut als pro deo-curator van de tegenpartij. Ehrlich: „Toen ik op kantoor bij Bakker Schut kwam, viel ik bijna om van verbazing. Hij zei: „Het interesseert me geen fluit. Je haalt er maar uit wat je wilt. Ik verdien meer aan één echtscheiding dan aan tien van dit soort zaken.” Ehrlich: „Een man zonder principes. Alleen geld interesseerde hem.”

Toch rijpte in die latere jaren zestig het maatschappelijk engagement. Eind juli nam hij bij Blaisse ontslag omdat het advocatenkantoor vier advocaten, onder wie Bakker Schut, uit de verdediging van de bezetters van het Maagdenhuis had teruggetrokken om een bepaald politiek stempel te nijsden.

In maart '71 werd hij benoemd aan de Universiteit van Utrecht als lector in het strafrecht. Maar het opportunisme onthulde ook in Utrecht een enkel kapitalistisch trekje, strijdig met zijn politieke overtuigingen. Door Kamervragen van de CHU-senatoren Van Hulst en Piket kwam in de publiciteit dat Bakker Schut in het gebouw van het Criminologisch Instituut er een particuliere praktijk op na hield. Zonder huur te voldoen aan de universiteit. Ook de administratieve diensten waren bij zijn praktijk ingeschakeld. De CHU-senatoren vonden dat te bar en stelden hun lastige vragen. Staatssecretaris Klein van Oortwijn antwoordde toen gehaast dat het nuttig kon zijn dat wetenschappelijk medewerkers op beperkte schaal praktijk uitoefenden om de band tussen onderwijs en dagelijkse realiteit te behouden. Maar dat hoefde niet per se te betekenen dat zo'n medewerker de diensten zelf opstreek, vond de staatssecretaris.

Pieter Herman Bakker Schut heeft intussen — ook door het tv-programma „Kort Geding” — bekendheid verworven. Als PvdA-lid onderhoudt hij goede relaties met CRM-staatssecretaris Wim Meijer en PvdA-voorzitster Ien van den Heuvel.

Ambitieuze, opportunistisch. In navolging van de Duitse advocaten die bij het Baader-Meinhof-proces betrokken zijn geweest, neemt Bakker Schut een onwrikbare arrogante houding aan; opportunistisch vaak in zijn wijze van benaderen. Flagrant in tegenspraak meermalen met voor de hand liggende feiten. Zo merkte hij op: „Duitse politieke gevangenen komen niet in aanmerking voor de ook in ons land geldende regeling van voorlopige invrijheidstelling na twee-derde van de straf tijd; de reden daarvoor is steevast, dat de gevangene op grond van zijn of haar revolutionaire gezindheid na invrijheidstelling wel weer

zal onderduiken. In het besluit betreffende Brigitte Mohnhaupt bijvoorbeeld van 1 maart 1976 wordt met zoveel woorden gesteld, dat Mohnhaupt dan alleen kans maakt in vrijheid gesteld te worden als zij de Rote Armee Fraktion publiekelijk zou afwijzen.” Bakker Schut noemde het geval Mohnhaupt als een voorbeeld van Duitse onredelijkheid en rechteloosheid. Maar de Duitse Justitie zat er niet ver naast. Nadat Brigitte Mohnhaupt na een gevangenschap van viereneenhalf jaar was vrijgelaten dook zij onder en was vorige maand met Folkerts betrokken bij de schietpartij in Den Haag. In Utrecht wist zij te ontkomen. Zij is nog steeds voortvluchtig. De visie van de Duitse Justitie op het geval Mohnhaupt was juist en die van Bakker Schut had jammerlijk gefaald.

De behandeling van de Duitse advocaten rond het Baader-Meinhof-complex was ook een mikpunt van hevige kritiek, binnen en buiten de Bondsrepubliek. De Duitse advocaten schreeuwden moord en brand toen ze van medeplichtigheid met het RAF-terrorisme en voortzetting van terreur-activiteiten werden verdacht. Ook Bakker Schut liet zich niet onbetuigd. De Duitse advocaat van Andreas Baader, Klaus Croissant, kende hij goed. Croissant had in april '75 de oprichting van het Nederlandse Medisch-Juridisch Comité Politieke Gevangenen opgeluisterd met een tirade tegen de Bondsrepubliek. Croissant riep Bakker Schut ook op als advocaat van Ronald Augustin. Toen Bakker Schut eens bij de Duitse grensovergang was aangehouden en gefouilleerd, waarbij een handboek over gewapende stadsguerrilla was aangetroffen, ging Klaus Croissant hevig te keer.

Bakker Schut en Croissant ontmoeten elkaar ook in het kader van het internationale Comité voor Politieke Gevangenen in West-Europa. Binnen het Comité worden ervaringen bij de verdediging van politieke gevangenen uitgewisseld, tot verzet opgeroepen tegen de „aantasting van de rechten van gevangenen en de rechten en plichten van degenen, die de gevangenen bijstaan”; geld wordt ingezameld voor de steun bij de verdediging van politieke gevangenen en waarnemers naar politieke processen gezonden. In het beginselprogramma van het Duitse Comité staat met nadruk vermeld: „De versluiering en onderdrukking van de politiek-militaire dimensie van het conflict en zijn internationale samenhang, de poging van de staat, de processen te depolitiseren en met behulp van de media als normale strafzaken af te schilderen, dienen door de advocatuur in binnen- en buitenland door anders georiënteerde informatie in het openbaar te worden tegengesproken.” In het beginselprogramma komt niet voor dat het Comité een verlengstuk van terroristische activiteiten vormt. De Duitse Justitie had sterke vermoedens in die richting. Na de arrestatie van de harde kern

van de Baader-Meinhof-groep vervaagde de terroristische bedreiging allerm minst. Terwijl buiten de gevangenis verwante groepen de activiteiten van de RAF voortzetten, zaten de gedetineerde leden ook niet stil. Met steun van hun advocaten bereidden zij nieuwe acties voor. Een ongewone situatie, zonder precedent, waarin formele rechtsregels niet langer baatten. De integriteit van de advocaten van de Baader-Meinhof-groep ging op krukken. Vooral toen Siegfried Haag werd opgepakt en in zijn bezit een lijst werd gevonden met namen van potentiële slachtoffers van aanslagen en ontvoeringen. Op die zogenaamde Haag-lijst kwamen procureur-generaal Buback, bankier Jürgen Ponto en werkgeversvoorzitter Hanns Martin Schleyer voor. Klaus Croissant vluchtte naar Frankrijk. In zijn kantoor, waar tevens de Duitse afdeling van het Comité Politieke Gevangenen was gevestigd, kwam onthullen' filmmateriaal te voorschijn: films waarop slachtoffers van schietpartijen en ontvoeringen werden getoond. Inmiddels wordt ook naar een van Croissants voormalige medewerkers, Angelika Speitel, naarstig door de Duitse politie gespeurd. Bij Klaus Croissant lijkt de metamorfose van advocaat naar terrorist voltooid. Bakker Schut's uitspraak van eind vorig jaar: „Dat het geval Klaus Croissant één voorbeeld is uit de ontelbare, waarmee de terreur tegen de gevangenen, hun familieleden en verdedigers kan worden geïllustreerd“, valt geheel in het niet. Want ook in het geval Klaus Croissant zat de Duitse Justitie niet op het verkeerde spoor toen ze Croissant van medeplichtigheid verdacht. De Franse Justitie heeft Croissant inmiddels opgepakt.

Kenmerkend voor Bakker Schut is de blindheid die hem bevangt als hij met feiten wordt geconfronteerd die niet in zijn stramien te pas komen. Al naar gelang de redenering die hij opbouwt is een RAF-ter'ist een politiek gevangene of een krijgsgévangene. De logica komt daarbij soms in het gedrang. Als Bakker Schut een Knut Folkerts als krijgsgévangene van de RAF beschouwt, waarom protesteert hij dan tegen de opsluiting van Folkerts in een kazerne? De opsluiting in een militair complex lijkt de logica meer te dienen dan de tentie in een huis van bewaring, een vóór krijgsgévangenen minder gebruikelijk oord. Bakker-Schut beroept zich in het geval van Folkerts op de justitiële naleving van tal van formaliteiten. Maar hij gaat voorbij aan de waarschijnlijkheid dat Folkerts – ware hij een krijgsgévangene in oorlogstijd – een heel wat zwaardere straf langs de weg van het bijzonder recht zou krijgen. Bakker Schut beroept zich op de conventie van Genève voor de behandeling van RAF-krijgsgévangenen, maar verwerpt een internationale conventie, gericht tegen het terrorisme. De conventie is in januari dit

BEWAKING IN DUITSLAND
...terrorisme als een nachtmerrie...

jaar op initiatief van de Bondsrepubliek opgesteld en behoeft de parlementaire goedkeuring van de deelnemende Westeuropese landen. Over deze conventie is in het NJB, Nederlands Juristen Blad, een polemiek gaande tussen Justitie-ambtenaar prof. M. R. Mok aan de ene kant en Pieter Herman Bakker Schut, Ties Prakken, Dolf Hartkamp en Gerard Mols aan de andere zijde. Het Europees verdrag tot bestrijding van het terrorisme zou de lacunes in de diverse wetgevingen dienen op te vullen, opdat met name de uitleveringskwesitie binnen Europees kader beter geregeld zou worden. Daarnaast beoogt de conventie een depolitiserend van bepaalde terroristische delicten. Onder aanvoering van Bakker Schut zong het antagonistische collectief het trouwde refrein: „De anti-terrorisme conventie is onderdeel van een proces dat erop gericht is onder Amerikaans-Duitse supervisie het kapitalisme ook in West-Europa in stand te houden en te verdedigen tegen elke vorm van fundamentele politieke oppositie, onverschillig of die uit binnen- of buitenland komt... het wordt tijd dat zich ook in dit land een beweging vormt om het hoofd te bieden aan de verdere kolonisering van West-Europa, waarin de anti-terrorisme conventie en de Europese verkiezingen slechts instrumenten zijn.“ Dat Bakker Schut opmerkelijke stellingen hanteerde op het terrein van de uitlevering van internationaal gezochte criminele elementen was al eerder duidelijk geworden. Samen met de genuanceerde denker mr. Van Bennekom spande hij in oktober '75 een kort geding aan tegen de Staat der Nederlanden omdat de Amsterdamse vreemdelingenpolitie de Duitser Helmuth L. over de grens had gezet. Helmuth L. was toen hij werd aangehouden in het bezit van een vals paspoort en een vuurwapen met scherpe patronen. Volgens Bakker Schut was de uitzetting een verkapté uitlevering, een onrechtmatige daad. De Duitser had verklaard dat zijn politieke contacten voor de Duitse Justitie aanleiding zouden kun-

nen vormen hem dezelfde behandeling te laten ondergaan als de leden van de Baader-Meinhof-groep. Waarom had de vreemdelingenpolitie niet naar een ander land van uitwijzing gezocht dan de Bondsrepubliek, waar hij in verband met een bankoverval werd gezocht, waarom had men geen ander land gezocht waar Helmuth L. geen gevaar voor arrestatie zou lopen? Of waarom had men er zich niet anderszins van vergewist dat Helmuth L. niet in handen van de Duitse grenspolitie zou vallen, vroegen beide meesters in de rechten zich af.

„De terrorist wil de loop der geschiedenis stopzetten of versnellen met dynamiet of pistool,“ schrijft de Franse auteur Jean Jean-Jaques Marie in een verhandeling over het terrorisme. „Of hij nu links of rechts is, hij is in wezen een utopist: hij wil het weerbarstige heden een nog onmogelijke toekomst ontrukken of de geschiedenis kneden in de vorm van het verleden. De utopist ziet in de weerstand van de geschiedenis slechts de hardnekkigheid van enkele kwaadwillende lieden die zich tegen zijn zegepraal verzetten. Hij geeft zijn droom wapenen en opent het vuur op het heden, daarbij terloops enkele bijfiguren met zijn schampschoten verwondend.“

Advocaat mr. Pieter Herman Bakker Schut mag in de Nederlandse rechtsorde die droom van het terrorisme voor zijn cliënt in de rechtszaal gestalte geven. Het Bundes Kriminalamt ziet de medeplichtigheid van Bakker Schut in dezelfde orde van grootte als die van Klaus Croissant. In Nederland fulmineert mr. Bakker Schut voort. Hij mag blij zijn dat de Nederlandse rechtsorde de tolerantie hoog in het vaandel van de democratie draagt. In de Bondsrepubliek zou de ambitieuze, opportunistische advocaat uit Loenen aan de Vecht al sinds enige tijd zijn opgepakt. Want in de Bondsrepubliek ervaart men het terrorisme als een nachtmerrie en de verdedigers als advocaten van de duivel.

René de Bok

De rechtshulp aan terroristen ontaardt soms in regelrechte samenwerking met de geweldplegers. Zoals in het geval van de Duitse advocaat Croissant. Hij rekruteerde de jongste lichte terroristen. Welke steun wordt vanuit de Nederlandse sympathiebeweging geleverd? Een des te dringender vraag nu twee van Croissants volgelingen in Amsterdam zijn gearresteerd. Een succes voor de hoofdstedelijke politie. Maar of het politie-apparaat tegen het actuele geweld is opgewassen vormt nog steeds een bange vraag.

De lijn Croissant-Bakker Schut

Nederlandse sympathie voor de RAF neemt riskante vormen aan

Als de Duitse terroristen-advocaat Klaus Croissant op 9 november 1974 tijdens een paneldiscussie de dood van het RAF-bendelid Holger Meins verneemt springt hij woedend overeind en schreeuwt: „Moordenaars!” De hongerdood van Holger Meins verwerft een sleutelfunctie in de merkwaardige carrière van Klaus Croissant. Na november '74 identificeert hij zich steeds frequenter met nihilistische theorieën en geweldpraktijken van de Rote Armee Fraktion. Spreekt hij aanvankelijk nog over de „foltermethoden in de gevangissen tegenover de Rote Armee Fraktion”, al snel zal hij zich van een andere terminologie bedienen. Reeds in het voorjaar van 1975 verdedigt hij terechtstellingen, gijzelingen en andere geweldacties als „legitieme verzetsdaden tegen een fascistische staat”. In februari van '75 wordt het de Vereniging van advocaten in Stuttgart te gortig: Klaus Croissant wordt uit de vereniging gezet omdat hij „de belangen van de vereniging en het aanzien van de advocatuur ernstig heeft geschaad”.

Voor de initiatiefnemers van het Nederlands „Medisch-Juridisch Comité voor Politieke Gevangenen” vormt het besmette blazoën van Klaus Croissant geen beletsel om deze advocaat twee maanden later voor de oprichtingsbijeenkomst naar Utrecht te inviteren. Klaus Croissant, die als advocaat van het Nederlandse RAF-lid Ronald Augustin meer dan voortreffelijke contacten onderhield met mr. Pieter Herman Bakker Schut, ging tijdens die oprichtingsmanifestatie ongehoord fel tekeer tegen de Bondsrepubliek. Bakker Schut en Croissant ontmoetten elkaar nadien in het kader van het „Internationale Comité voor Politieke Gevangenen in West-Europa”. Bij meerdere

gelegenheden fulmineerde Bakker Schut, inmiddels op speciaal verzoek van Croissant opgeroepen als verdediger van Ronald Augustin, tegen de behandeling van de Duitse advocaten in het Baader-Meinhof-complex. Hij liet zich ook niet onbetuigd toen de Duitse advocaten van medeplichtigheid met het RAF-terrorisme en voortzetting van terreur-activiteiten buiten de gevangismuren werden verdacht. Nog eind vorig jaar schetste Bakker Schut „het geval Klaus Croissant” als „één voorbeeld uit de ontelbare, waarmee de terreur tegen de gevangenen, hun familie en verdedigers kan worden geïllustreerd”.

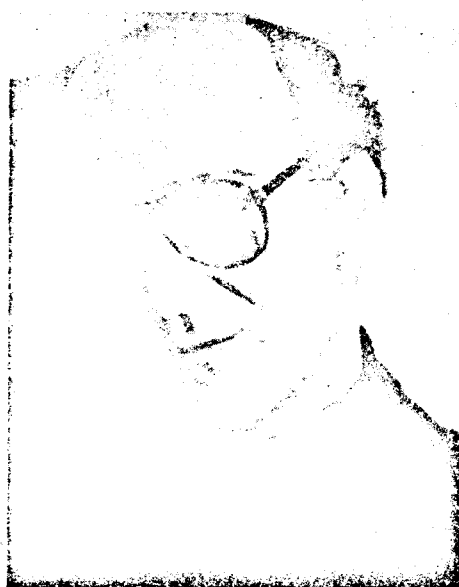
In de Bondsrepubliek zagen de autoritei-

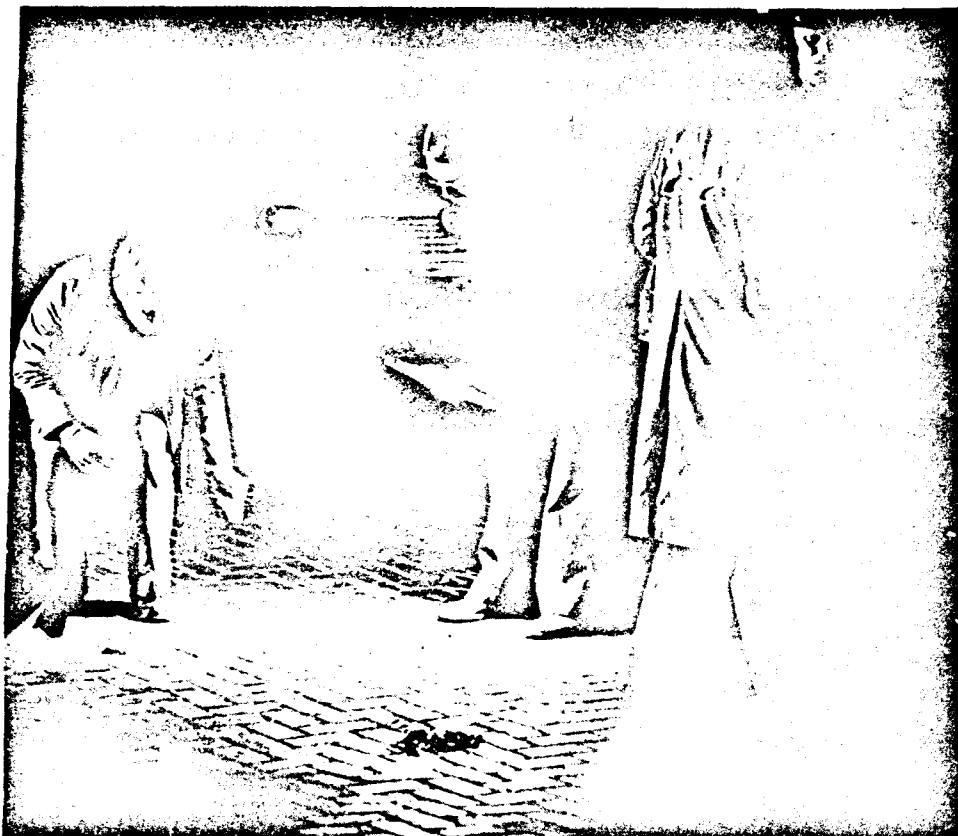
ten de werkzaamheden van het advocatenbureau Croissant in een ander schijnsel. In juni 1975 wordt een arrestatiebevel tegen hem uitgevaardigd op verdenking van het ondersteunen van een misdadige organisatie. Een jaar later, in juli '76, verliest hij opnieuw zijn vrijheid. Beide keren wordt hij op borgtocht vrijgelaten. Bijna een jaar nadat hij weer op vrije voeten is, neemt Croissant de wijk naar Frankrijk. Ternaauwernood aan de Duitse Justitie ontsnapt, die nieuwe, keiharde bewijzen heeft verzameld van Croissants aandeel in de praktijken van de Rote Armee Fraktion. In Frankrijk wacht Croissant op de beslissing van de autoriteiten hem al dan niet aan de Duitse Justitie uit te leveren. Bijna een jaar

CROISSANT

...regelmatische ontmoetingen...

BAKKER SCHUT

Politie zoekt naar sporen na de schietpartij in Amsterdam-Osdorp waarbij twee RAF-leden werden gearresteerd

geleden werd een persoonlijke vriend van Croissant, de voormalige Baader-Meinhof-advocaat Siegfried Haag, bij een controle op de Duitse autobanen gearresteerd. Sinds mei 1975 was Haag ondergedoken omdat bewijzen zich opstapelden dat hij de grens tussen juridische bijstand en daadwerkelijke steun aan het terrorisme al lang had overschreden. In zijn archieven werd de zogenaamde Haag-lijst aangetroffen. Met namen van hooggeplaatste personen, die volgens de terroristen voor gijzeling of executie in aanmerking kwamen. De Duitse procureur-generaal Buback, de bankier Ponto en werkgeversvoorzitter Schleyer kwamen allen op de lijst voor. Het staat onomstotelijk vast dat Klaus Croissant de fakkel van zijn vriend en collega Siegfried Haag heeft overgenomen.

In een arrestatiebevel van 30 september van dit jaar wordt Croissant ervan beschuldigd de terreurgroep Haag-Mayer onder de dekmantel van zijn advocatenbureau te hebben gesteund in het leggen van contacten tussen terroristen en de voorbereiding van terroristische acties.

Een aanzienlijk aantal, op dit ogenblik ondergedoken, terroristen zijn voormalige medewerkers van het advocatenbureau Croissant, dat ook fungeerde als de Duitse vestiging van het Internationaal Comité voor Politieke Gevangenen in West-Europa:

■ Willy Peter Stoll; tot het eind van 1976 werkzaam op het bureau dr. Klaus Croissant. Arndt Müller en Armin Newerla.

Daarna ondergedoken. Stoll wordt ervan verdacht een aandeel te hebben in de moord op de bankier Jürgen Ponto.

■ Susanne Albrecht; werd in het proces tegen de terroristen die de Westduitse ambassade in Stockholm in april 1975 met explosieven bewerkten, door Klaus Croissant als zijn medewerkster aangeduid. Kort voor de moord op Ponto dook zij onder en staat onder sterke verdenking aan deze moordaanslag medeplichtig te zijn geweest.

■ Silke Maier-Witt; samen met Susanne Albrecht ondergedoken. Zij zou betrokken zijn geweest bij een aanslag in Karlsruhe op het 'Bundesanwaltschaft'.

■ Elisabeth von Dyck wordt ervan beschuldigd in het begin van 1975 samen met advocaat Siegfried Haag wapens te hebben verschaft voor de terreuractie tegen de Duitse ambassade in Stockholm. Sinds eind '75 was zij werkzaam bij Croissant; in juni '77 verdween zij.

■ Angelika Speitel; tot eind '76 bij het bureau Croissant werkzaam. Daarna ondergedoken. Zij wordt van medeplichtigheid beschuldigd aan de moord op procureur-generaal Buback en zijn begeleiders.

■ Armin Newerla; compagnon van Klaus Croissant. Hij zou de ondergrondse MOB-Frankfurter Zeitung hebben verspreid en daarmee de Rote Armee Fraktion een propaganda-instrument hebben verschaft. Dezelfde beschuldiging loopt tegen Hans Joachim Dellwo, ook oud-medewerker van Croissant. Beiden bevinden zich in voorarrest.

■ Hans Joachim Klein; betrokken bij de overval op de OPEC-conferentie in december '75. Klein was lijfwacht van Croissant.

■ Siegfried Hausner; oud-medewerker van Croissant en explosieven-specialist van de RAF, was één van de terroristen die de aanslag op de ambassade in Stockholm uitvoerden. Hausner stierf kort daarop aan opgelopen verwondingen. De ontvoering van Hanns Martin Schleyer werd gepleegd

Inzake uitlevering

De uitleveringsprocedure wat betreft de in Nederland gearresteerde leden van de RAF is in werking getreden. Daarmee is de Nederlandse Justitie teruggekomen op het aanvankelijke voornemen de terroristen niet uit te leveren en hier te berechten. Ook al omdat Duitsland zich niet al te „happig” toonde. Dat zou betekend hebben dat hun de in Duitsland gepleegde misdrijven niet ten laste gelegd konden worden. In de laatste tijd is het aantal misdrijven, dat de Nederlandse rechter kan berechten, ongeacht de plaats waar ze gepleegd zijn en ongeacht de nationaliteit van de verdachte, sterk uitgebreid. Het betreft echter in hoofdzaak kapingen van vliegtuigen en daarmee verband houdende misdrijven. De overige gevallen waarin de Nederlandse rechter een buitenlander kan veroordelen wegens een in het buitenland gepleegd misdrijf hebben betrekking op tegen de Nederlandse staat gerichte misdrijven. Daaronder vallen ook bepaalde vormen van opruiing. Het is echter sterk de vraag of men kan zeggen dat de RAF ook in Nederland een directe revolutionaire actie voert, gericht op een omwenteling in ons land. Men zou dan bijvoorbeeld moeten aantonen, dat zij ook hier een aanslag willen

ondernemen om de grondwettelijke regeringsvorm te veranderen. Indien zij daartoe zouden samenspannen, zou daarvoor maximaal tien jaar gevangenisstraf kunnen worden opgelegd. Het is uitermate moeilijk dat bewijs te leveren.

Een door een vreemdeling in het buitenland gepleegde moord kan hier niet berecht worden. Nu zou de RAF-leden waarschijnlijk niet meer ten laste gelegd kunnen worden dan zware mishandeling van de drie rechercheurs, verboden wapenbezit en mogelijk overtreding van verschillende wetten die het verblijf van vreemdelingen in ons land regelen. Dat is wat onbevredigend als het gaat om personen die er van verdacht worden ten minste drie moorden „voor de zaak van de RAF” te hebben gepleegd.

Het Europese terroristenverdrag is nog niet in werking getreden. Dat biedt kansen voor verweer tegen uitlevering. Immers, men kan zeggen dat de verschillende staten dit verdrag blijkbaar nodig achten om de uitlevering van terroristen mogelijk te maken en dat uitlevering dus niet mogelijk is zolang het verdrag niet in werking is getreden. Of dat verweer juist is kan men in het midden laten. De mogelijkheid echter dat de rechter het accepteert is aanwezig.

Mr. dr. C. J. R. Roogenroc

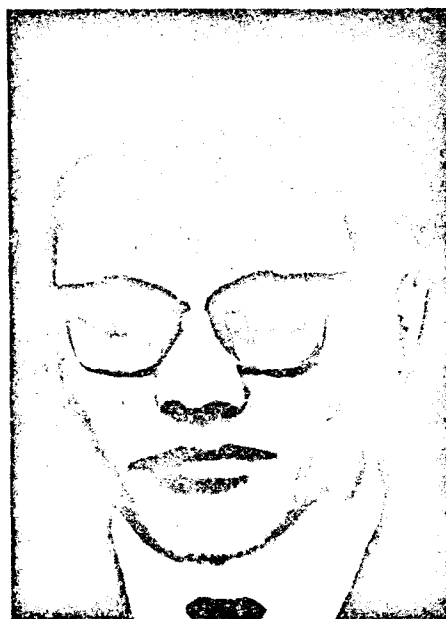

CHRISTOF WACKERNAGEL
...sleutelfiguur in Schleyer-ontvoering...

door een terreurgroep die zich het commando Siegfried Hausner noemde.

■ Christof Wackernagel; na een bloedig gevecht vorige week in Amsterdam Osdorp gearresteerd. Via een carrière als film- en televisie-acteur kwam hij in Stuttgart in aanraking met de Baader-Meinhof-bende en Klaus Croissant. Op de jaarlijkse receptie van bondskanselier Helmut Schmidt had hij video-opnamen gemaakt van kopstukken uit het Westduitse bedrijfsleven. De videotapes werden op 15 augustus in de woning van Gabrielle Heim in beslag genomen, eveneens een vroegere medewerkster van Klaus Croissant. Wackernagel wordt beschouwd als één van de sleutelfiguren in de Schleyer-ontvoering.

ROLF WAGNER
...gezocht door Duitse politie...

Volgens de Duitse Justitie opereert het bureau Croissant sinds eind 1976 *full time* als reserve-commandogroep voor de weggevallenen Haag-Mayer-bende. Aanvankelijk werkte het terroristen-advocatenbureau onder legale vlag. Toen door arrestaties leden van andere commandogroepen wegvielen, namen medewerkers van Croissant de opgevallenen plaatsen in. Zij gaven daarbij hun schijnlegaliteit op en doken onder. De contacten tussen de terreurgroepen en de 'bovengronds' opererende advocatenmedewerkers bleven in stand. Ongestoord konden de terroristen gebruik maken van transportmiddelen, onderdak, schrijf- en stencilmachines van het advocatenkantoor. Onlangs bleek één van de vier auto's van het bureau Croissant gebruikt te zijn bij de ontvoering van Schleyer.

Toen Klaus Croissant zich in november 1974 tot het terrorisme wendde, waren de contacten tussen de Duitse terroristen-advocaat en zijn Nederlandse geestverwanten intiem. De politieke visies die de Nederlandse en Duitse tak van het 'Internationaal Comité voor Politieke Gevangenen in West-Europa' ontwikkelden over het internationaal terrorisme verschilden nauwelijks.

Ook het Nederlandse Medisch-Juridisch Comité is van een organisatie die juridische aspecten rond processen van politieke gevangenen kritisch beweert te volgen, uitgegroeid tot een beweging die een breder begrip lijkt te willen kweken voor terroristische acties. Daarbij is het Nederlandse comité op een gevaarlijk zijspoor beland, in navolging van de Duitse zusterorganisatie.

De navolgende zin uit een brochure van februari van dit jaar van het Medisch-Juridisch Comité laat tenminste weinig ruimte voor misverstanden. Over het proces tegen de leden van de commandogroep Holger Meins (betrokken bij de aanslag in Stockholm) zegt het blad van Bakker Schut: „De verdediging wordt gevoerd door de advocaten Croissant en Ströbele, die echter beiden worden bedreigd met een beroepsverbod — de betreffende procedures kunnen op ieder daarvoor psychologisch geschikt moment worden verwacht. Centraal in dit proces staat de vernietiging van politieke gevangenen in Westduitse gevangenissen, die de actie in Stockholm als een gewapende antifascistische verzetsdaad noodzakelijk maakten.” Daarbij past de terminologie van Bakker Schut en de zijnen precies op de politieke signatuur van Klaus Croissant. De relaties tussen het Nederlandse en Duitse comité Politieke Gevangenen lijken zeer riskant. Al vanaf het allereerste begin. Want toen de contacten tussen beide organisaties opbloeden had de Duitse organisatie zich al definitief tot het terrorisme bekeerd. Daarnaast lijdt het geen twijfel dat de voorkeur van de in Nederland gearresteerde Duitse terroristen voor Bakker Schut

rechtstreeks ontleend kan worden aan de goede betrekkingen tussen deze Nederlandse advocaat en Klaus Croissant. Hoe lang kan een organisatie als het Medisch-Juridisch comité doorgaan met nauwelijks verborgen, naar sympathiebetuigingen tenderende uitingen van begrip voor de gewelddadige acties van terroristen? Lijkt het, gezien de toenemende activiteiten van Duitse terreurgroepen in Nederland, niet opportuun de relaties tussen de Nederlandse en Duitse comités voor de verdediging van politieke gevangenen kritisch te bezien? Welke rol spelen de Nederlandse sympathisanten van het RAF-terrorisme? Een vraag die blijft hangen. Vele maanden al. En dus kan een terroristen-advocaat als Pieter Herman Bakker Schut zijn gang gaan; onbelemmerd de politieke ideologie van de Rote Armee Fraktion binnen en buiten de rechtszaal propageren. Een ideologie, die een vruchtbare voedingsbodem is geweest voor nieuwe terroristische activiteiten, zoals vorige week in Amsterdam.

De flat aan de Amsterdamse Baden Powellweg (Osdorp) was een typisch RAF-onderkomen. De Duitse terreur heeft een voorkeur voor etagewoningen. De huurprijs is daarbij van geen enkel belang. Meestal worden betrekkelijk dure flats gehuurd. Liefst van een particulier. De huur wordt snel en contant betaald. Ook auto's worden bij voorkeur van particulieren gekocht. Eveneens zonder moeilijkheden over de prijs te maken. De woningen worden nogal eens gehuurd door lieden die nog niet op de lijst van het Duitse Bundeskriminalamt voorkomen en anders worden valse namen en papieren gebruikt, zoals in het geval Osdorp. De woningen worden spaarzaam gemeubileerd. Een flat garandeert anonimiteit. Contact met burens bestaat nauwelijks. Daar komt nog bij dat de flats meestal aan betrekkelijke stille wegen liggen, wat voetgangers betreft. De terroristen verlaten de flat bij voorkeur na zonsondergang, ondanks de diverse vermommingen waarvan zij gebruik maken. Zo mogelijk laten zij het oog vallen op een flat met een ondergrondse parkeergarage. De flat in Amsterdam-Osdorp had nog een extra „voordeel” voor Wackernagel en Rolf Wagner c.s.: hij bood uitzicht op de luchthaven Schiphol.

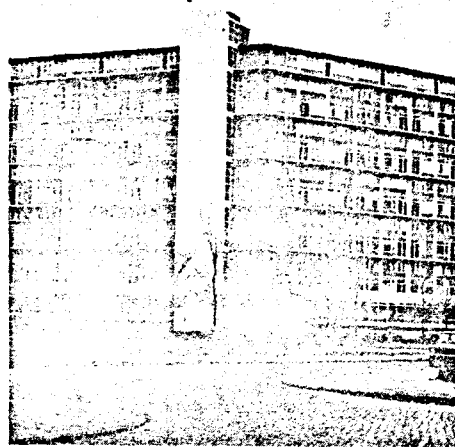
Vast staat dat meer dan twee mensen, volgens politieke kringen zes, van de flat gebruik hebben gemaakt.

Officier van justitie mr. Messchaert sprak over „een conspiratieve woning”. Het is de vraag of buitenlandse terreurbedrijvers — ondanks de methodiek die de RAF heeft ontwikkeld inzake het kiezen van onderdak etcetera — zich hier zo lang zonder Nederlandse steun onopgemerkt kunnen bewegen. In Nederland bevinden zich enkele honderden RAF-sympathisanten. In justitiële kringen houdt men er dan ook ernstig

rekening mee, dat in Amsterdam daadwerkelijk steun aan de terroristen is verleend.

Een andere vraag is hoe Wackernagel en andere terroristen er in zijn geslaagd de grens te overschrijden, juist nu de grensbewaking is geïntensiveerd. Maar iedere grensbewoner kan de sluiptwegen aanwijzen waar de kans op een patrouille gering is. Geen grens is waterdicht te krijgen zonder het normale reizigersverkeer onmogelijk temaken.

Het optreden van de Amsterdamse politie heeft in binnen- en buitenland bewondering afgedwongen. De politie, heet het, heeft lering getrokken uit de fatale schiet-

FLAT IN OSDORP
...uitzicht op Schiphol...

partij in Utrecht. Maar dat is een te rooskleurige voorstelling van zaken. De Amsterdamse politie had al vóór het gebeuren in Utrecht een speciaal voor de harde misdaad- en terreurbestrijding opgeleide eenheid, die vorige week in Osdorp is ingezet. In andere steden bestaan dergelijke eenheden niet. De Amsterdamse politie blijkt verantwoord te kunnen optreden in dit soort levensgevaarlijke situaties. Of „de” politie dat kan is nog steeds een bange vraag. „Er is,” zei dezer dagen commissaris Blaauw van de Rotterdamse politie, „een FBI nodig voor terreurbestrijding.” Blaauw pleit al sinds jaar en dag voor internationalisering van de harde georganiseerde misdaad en terreur. Hij acht Interpol een verouderde organisatie, die niet tegen het moderne geweld is opgewassen. Hoewel de Europese politieorganisaties ad hoc steeds nauwer samenwerken bij terreurbestrijding, ziet het er naar uit dat een internationale organisatie nog lang op zich laat wachten. En om binnen de grenzen te blijven: ook de samenwerking tussen gemeentelijke korpsen en rijkspolitie loopt nog via schijven daterend uit een tijd waarin het actuele geweld ondenkbaar was.

René de Bok
Coen van Harten